

השתלת כליה - מידע למועמד להשתלה

אנו שמחים שבחרת לעבור השתלת כליה ביחידת השתלות הכליה בסורוקה. ביחידה להשתלות כליה, פועל צוות רב תחומי הכולל: מנתחים ונפרולוגים (מומחים לרפואת כליות) שהתמחו בהשתלות, מתאמת השתלות, עובדת סוציאלית ומזכירה. לצוות הרפואי ניסיון מצטבר של עשרות שנים ומאות מושתלים, והוא נתמך על ידי יועצים יעודיים בהתמחויות משיקות, כמו: אורולוגיה, קרדיולוגיה, מחלות זיהומיות, הדמיה (רנטגן) ופתולוגיה.

המידע בדף זה עוזר להתכונן להשתלת כליה מתורם חי או מתורם נפטר, ולעבור את תקופת ההתאוששות הראשונה אחרי הניתוח. צוות היחידה להשתלות כליה זמין ושמה לענות לכל שאלה.

הכנת המטופל להשתלת כליה

ההכנה להשתלת כליה היא תהליך שנמשך כמה שבועות עד כמה חודשים, וחשוב מאוד לשמור על קשר רציף עם מתאמת ההשתלות ולעדכנה בבדיקות ובאירועי בריאות במהלך ההכנה.

שלבי ההכנה

הכנת התיק

תהליך הכנת התיק מתבצע כולו בליווי מתאמת ההשתלות, ובמהלכה מתקיימת פגישה עם המתאמת שנמשכת כשעה ובה מקבל המטופל הסבר מפורט על:

- תהליך הכנת התיק ועל הבדיקות שיש לבצע
- הניתוח עצמו
- מעקב רפואי וטיפול תרופתי קבוע לאחר השתלת כליה לכל החיים.

לאחר הכנת התיק

- פגישות עם רופאים - נפרולוג וכירורג שבהן מקבל המטופל הסבר על:
 - המשמעות של השתלת כליה והצורך בהשתלה
 - החלופות האפשריות
 - הסיכונים והסיכויים בהשתלה
 - הצורך במעקב רפואי ובטיפול תרופתי קבוע לאחר השתלת כליה לכל החיים.
 - ניתוח ההשתלה עצמו כולל סיכונים וסיכויים של הניתוח
 - הצורך בלקיחת טיפול תרופתי לכל החיים ובמעקב נפרולוג לכל החיים.

השתלה מתורם חי

- לאחר השלמת הבירור והכנת הנתרם והתורם לניתוח, מופנים לוועדה של משרד הבריאות או לחילופין לוועדה של בית החולים לאישור.
- רק לאחר שהוועדה מאשרת את התרומה מהחי ומקבלים אישור מהמרכז הארצי להשתלות, מתאמים תאריך ניתוח לתורם ולמקבל.

השתלת כליה מנפטר

- המתאמת מעבירה את התיק למרכז הלאומי להשתלות במשרד הבריאות לרישום המטופל לתור הארצי
- עם קבלת האישור לרישום, המתאמת מיידעת את המטופל
- בשלב זה מתחיל תהליך המתנה שיכול להימשך כמה שנים
- כאשר נמצאת כליה מתאימה למטופל, הוא מוזמן להגיע לבית חולים

- בזמן ההמתנה בתור לתרומה מנפטר, יש להקפיד על:
 - ביצוע בדיקות שגרה אחת לשנה
 - הגעה לביקורת של כירורג השתלות ונפרולוג השתלות ביחידת ההשתלות פעם בשנה או לפי בקשת הרופאים
 - לשמור על טלפון פעיל ומעודכן ולהיות זמינים בטלפון
 - להודיע למתאמת על היעדרות מהארץ, על אשפוז או על מחלה אחרת.

מידע על ניתוח ההשתלה

- ניתוח השתלת כליה הוא ניתוח מורכב הדורש מיומנות טכנית רבה וניסיון רב בתחום זה
- כדי להבטיח הצלחה, יש לדאוג שהמועמד להשתלה יגיע לניתוח במצב הטוב ביותר שניתן ולקבל בעבורו איבר שיוכל לשמש אותו שנים רבות
- אנו מפעילים שיקול דעת על סמך נתוני מעבדה והדמיה לגבי תכונות הכליה המושתלת ומתאימים אותה לפי צרכי הנתרם.

מהלך הניתוח

- הניתוח מבוצע בהרדמה כללית ואורך כמה שעות על פי המורכבות הטכנית שלו
- המרדמים מבצעים את ההכנה לניתוח על ידי הכנסת: עירוויים, קטטר (צינורית) לכיס השתן ועוד...
- הכליה המושתלת נשמרת בדרך כלל בקירור בתמיסת שימור מיוחדת בצינורית עם קרח.
- בדרך כלל מתבצע הניתוח בבטן התחתונה מימין אך, אך על פי שיקול רפואי לעתים מתבצע משמאל ולעתים אף יש צורך בהשתלה בחתך אמצעי בבטן.
- ההשתלה מבוצעת על ידי חיבור כלי הדם של הכליה (עורק ווריד) לעורק ווריד הכסל (המובילים לרגל דרך האגן)
- את השופכן (מוביל השתן מהכליה לשלפוחית) מחברים ישירות לשלפוחית השתן. במקרים נדירים מחברים אותו לשופכן של הנתרם עצמו. החיבור נעשה תוך שימוש בתומכן (צינור סיליקון קטן) את התומכן מוציאים לאחר כשבועיים שלושה לאחר הניתוח במרפאה אורולוגית. התומכן מגן על ההשקה מדליפה והיצרות
- משאירים נקז בסמוך לכליה וסוגרים את החתך בתפרים נספגים כך שאין צורך להוציא תפרים. הנקז יכול להפריש כמויות ניכרות לאחר הניתוח וניתן להוציאו בדרך כלל כשבוע שבועיים לאחר ההשתלה. במקרים שיש הפרשה מרובה מהנקז המטופל ישוחרר עם הנקז
- בהשתלות מן החי הכליה כמעט תמיד עובדת מייד ואין צורך בהמשך דיאליזה
- בהשתלות מהמת יש פערים ניכרים באיכות האיברים ולעתים לוקח כמה ימים ואף שבועות עד שהכליה עובדת בצורה טובה
- בכל מקרה, השתלה מהחי, בעיקרון, נותנת תוצאה טובה יותר לטווח קצר וארוך.

לאחר הניתוח

- המושתל שוהה לעיתים ביחידה לטיפול נמרץ לפי שיקול דעת הרופאים ומצבו הרפואי הקודם או בשל אירועים בזמן הניתוח
- במרבית המקרים המטופל עובר ישירות למחלקה כירורגית א'
- במחלקה מוצמדת למושתל אחות אישית ששוהה איתו בחדר 24 שעות ביממה במשך ארבעת הימים ראשונים שלאחר הניתוח
- בימים הראשונים לאחר הניתוח, בכדי להקטין סיכון לזיהום יש להגביל את מספר המבקרים למינימום (חל איסור להכנסת מבקרים לחדר המושתל), וכמו כן להקפיד על עטית מסיכות, לבישת חלוק ושטיפת ידיים של מבקרים
- תחילת האשפוז הוא במחלקה הכירורגית - הצוות הכירורגי מטפל במושתל בימים אלה והצוות הנפרולוגי מייעץ ומכוון את הטיפול בבעיות נלוות, כמו: יתר לחץ דם, סוכרת וטיפול נוגד החיסון
- במהלך האשפוז שלאחר הניתוח, מבצעים בדיקות דם יום ויום ומעקב הדוק אחרי כמות שתן ומשקל
- מבוצעות גם בדיקות הדמיה ובעיקר בדיקת אולטרה סאונד להדמיה של זרימת הדם, הצטברות נוזל בתוך הכליה ומחוצה לה ושל מבנה הכליה
- לעתים נדרשת ביופסיית מחט של הכליה - כאשר יש חשד לדחייה או בעיה אחרת בכליה שמחייבת דגימת רקמה
- הוצאת קטטר שתן מבוצעת על פי רוב ביום החמישי והוצאת הנקז ביום השישי לאחר הניתוח
- אם יש פרמקט (צינור דיאליזה) מוציאים אותו לאחר שמוודאים שתפקוד הכליה תקין.

שחרור מבית חולים

- על פי רוב מבוצע 15 יום אחרי ההשתלה
- השחרור הוא חופשה זמנית מבית החולים ובכל עת ניתן להזמין את הנתרם לאשפוז חוזר
- על המטופל להכיר את התרופות שעליו להקפיד לקחת, וחובה לוודא לפני השחרור שהתרופות ברשותו.

טיפול תרופתי

- מטופל שעובר השתלת כליה מתחיל לקבל טיפול תרופתי קבוע לכל החיים
- מטרת התרופות היא למנוע דחייה של הכליה על ידי מערכת החיסון של המושתל, ולכן התרופות מדכאות את מערכת החיסון של המושתל
- הטיפול התרופתי מורכב מכמה תרופות שהמינון שלהן נקבע ומשתנה בהתאם למצב המטופל ולפי החלטת הרופאים
- הטיפול הקבוע כולל לרוב 2 – 3 סוגי תרופות שנלקחות בבליעה פעם או פעמיים ביום.
- לפני השחרור מבית החולים, מושתל כליה צריך להכיר את התרופות שאותן הוא לוקח, את תפקידן ואת תופעות הלוואי האפשריות שלהן.

הגבלות דיאטה ותזונה

- יש להימנע לכל החיים משתיית מיץ אשכוליות או מאכילתן, שכן הן פוגעות בספיגת התרופות מונעות הדחיה
- חשוב מאוד להימנע מאכילת מלח בכמות גדולה כדי למנוע עומס על הכליה ועליה בלחץ דם
- חשוב לשמור על דיאטה מאוזנת ומשקל סביר ולשאוף ל BMI נמוך מ-28.

ממה חייבים להיזהר?

- **חשיפה לשמש** - יש להימנע מחשיפה לשמש. אם יוצאים לשמש יש להשתמש בכובע, ללבוש שרוולים ארוכים ולמרוח קרם הגנה
- **התייבשות** - יש להקפיד על שתיה מרובה ולהימנע ממצבים של התייבשות אפשרית
- **לקיחת תרופות אחרות** - יש להתייעץ עם צוות ההשתלות לפני לקיחת כל תרופה אחרת כדי להימנע מתופעות של השפעה בין תרופתית מזיקה עם התרופות הקשורות בהשתלה
- **נסיעות וטיולים** - יש להימנע מנסיעה או טיול למקומות שבהם אין מוסדות רפואה מודרניים וגישה לטיפול רפואי
- **חיסונים** - חל איסור על קבלת חיסון מסוג חי מוחלש. ניתן לקבל חיסונים רק לאחר ייעוץ עם מרפאת מושתלים.

מעקב רפואי אחרי השתלה

- המושתל מוזמן לביקורת רופא מנתח כשבוע עד שבועיים לאחר השחרור - לפי בקשת הרופא
- המושתל מוזמן לביקורת נפרולוג ראשונה כמה ימים אחרי השחרור – בהתאם לבקשת הרופא
- בכל בעיה רפואית, תופעה יוצאת דופן, שינוי במצב המושתל, בכל בעיה ובכל שאלה יש לפנות מיד ולהתייעץ עם הצוות המטפל. **חשוב מאוד** שלא להתפתות לטיפול עצמי, לדחינות או להמתנה מיותרת מסיבות כמו שעת לילה, חג או כל סיבה אחרת.
- מושתל הכליה נשאר במעקב של יחידת ההשתלות לכל החיים וחייב להקפיד לבלוע כדורים המונעים דחיית הכליה לכל חייו
- אי בליעת הכדורים ואי הקפדה של מעקב רפואי מביאים להרס הכליה וחזרת המושתל לדיאליזה ולהתפתחות בעיות רפואיות הוות סיכון.

בברכת בריאות טובה - צוות היחידה להשתלות כליה